

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

แนวปะการังเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบนิเวศทางทะเล และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับทรัพยากรอื่นๆ ในระบบนิเวศทางทะเล เช่น ทรัพยากรประมง แหล่งหญ้าทะเล ชายฝั่งทะเล ป่าชายเลน เป็นต้น แนวปะการังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่มีความซับซ้อนและมีความหลากหลายทางชีวภาพและความอุดมสมบูรณ์สูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณเขตอินโด-แปซิฟิก

แนวปะการังในประเทศไทย จัดว่ามีความสมบูรณ์และมีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตสูง (ธรณ์, 2538) ให้ประโยชน์ทั้งเป็นแนวกันชนธรรมชาติที่ช่วยลดความรุนแรงของการกัดเซาะชายฝั่งจากคลื่นลมและกระแสน้ำ แหล่งของอาหารและยารักษาโรค แหล่งที่อยู่อาศัยและแพร่พันธุ์ของสัตว์น้ำ ทั้งเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า และวิจัยทางธรรมชาติ และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญที่สร้างรายได้ให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง อาทิ ธุรกิจบริการนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร กิจการที่พัก เป็นต้น การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาซึ่งการกระจายรายได้อีกหลายทอดทั้งในแง่การจ้างงาน ธุรกิจด้านการเดินทางขนส่ง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การใช้ทรัพยากรปะการังในปัจจุบันมากเกินไป (over capacity) จนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างเห็นได้ชัด

การพัฒนาสาขาท่องเที่ยวจัดอยู่ในนโยบายหลักของรัฐบาล มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในประเทศและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมทางทะเล (Sudara and Yeemin, 1997; Yeemin *et al.* 2003) สิ่งแวดล้อมทางทะเลของประเทศไทยเป็นสิ่งดึงดูดสำคัญให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมายังประเทศไทย ทั้งนี้พบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติมากกว่าร้อยละ 80 เดินทางเข้ามาเพื่อท่องเที่ยวและสำรวจธรรมชาติทางทะเลของประเทศไทย (Tapsuwan, 2005) ส่วนใหญ่เดินทางไปแหล่งดำน้ำจุดต่างๆ ตามแนวปะการังของประเทศไทย และมีจำนวนนักท่องเที่ยวประเภทนี้เพิ่มขึ้นทุกปี (Tapsuwan, 2005; Yeemin *et al.* 2003) อย่างไรก็ตาม จากการที่จำนวนนักดำน้ำเพิ่มมากขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อแนวปะการังบริเวณต่างๆ ที่มีการใช้ประโยชน์มากเกินไปและการจัดการที่ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงมีแนวคิดทำแหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Dive site) ขึ้นโดยใช้การจมเรือ ปะการังเทียม เป็นต้น เพื่อให้เป็นแหล่งดำน้ำ สามารถช่วยลดความแออัดและความเสื่อมโทรมจากการเข้าใช้ประโยชน์เพื่อการดำน้ำในบริเวณแนวปะการังธรรมชาติได้

จากผลการศึกษาเบื้องต้นของ สุขายและ Carter (2553) ได้เปรียบเทียบความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตและมุมมองของนักดำน้ำต่อแหล่งดำน้ำธรรมชาติและแหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น พบว่า บริเวณเรือจมพบจำนวนสิ่งมีชีวิตเกาะติดมากกว่าและมีร้อยละการปกคลุมพื้นที่มากกว่า ทั้งยังมีโอกาสที่จะพบปลาขนาดใหญ่และปลาฝูงใหญ่มากกว่า การสร้างแหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นจึงเป็นการสร้างทางเลือกหนึ่งให้แก่สาขาท่องเที่ยวและจะช่วยลดการใช้ประโยชน์และลดความเสียหายของแนวปะการังธรรมชาติได้ นอกจากนี้ยังเป็นจุดท่องเที่ยวที่อยู่ในสนใจเฉพาะของกลุ่มนักดำน้ำที่มีประสบการณ์ที่แสวงหาแปลกใหม่ ตื่นเต้น และผจญภัย เนื่องด้วยแหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นจะมีความลึกมากกว่าแหล่งดำน้ำธรรมชาติ ทั้งยังสามารถออกแบบเส้นทางดำน้ำได้ด้วย จากการศึกษาข้างต้นยังพบอีกว่าแหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นบริเวณจังหวัดชลบุรีโดยเฉพาะในเขตพหุมีความเหมาะสมด้านการเดินทาง

1.2 วัตถุประสงค์

- ### 1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สำหรับหน่วยงานที่สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ คาดว่ามีดังนี้

1. หน่วยงานในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ หอการค้าจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพัทยา สามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางเชื่อมโยงผู้เกี่ยวข้องเป็นเครือข่าย เพื่อ

สนับสนุนกิจกรรมการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นและอนุรักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง ทั้งในเชิงธุรกิจ บริการสังคม และการศึกษา

2. ผู้ประกอบการสามารถใช้ข้อมูลจากการศึกษาเป็นแนวทางพัฒนาธุรกิจร่วมกัน และสร้างจุดขายและความแข็งแกร่งให้กับสาขาการท่องเที่ยวของเมืองพญา

3. สถาบันการศึกษาต่างๆ สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการเรียน การสอน และการวิจัย

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตด้านตัวแปร/เนื้อหา

- การมีส่วนร่วมของภาคีในการจัดการการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

- ภาคลักษณ์ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย นักดำน้ำ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับธุรกิจดำน้ำ ชาวบ้าน ส่วนราชการ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเมืองพญา

2. ขอบเขตของประชากรที่ศึกษา ได้แก่

- แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น : เรือหลวงกูด เรือหลวงคราม และปะการังเทียม บริเวณเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี

- แหล่งน้ำธรรมชาติ : เกาะสาก เกาะไผ่ และเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี

3. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา พื้นที่ในบริเวณเกาะสาก เกาะไผ่ และเกาะล้าน เปรียบเทียบกับเรือหลวงกูด เรือหลวงคราม และปะการังเทียมบริเวณเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี

